

Warszawa, 7 czerwca 2021 r.

Dr hab. Agata Chałupnik
Instytut Kultury Polskiej
Wydział Polonistyki
Uniwersytetu Warszawskiego

Opinia promotora

Napisana pod moim kierunkiem praca doktorska mgr. Marka Golonki zatytułowana *Musical jako maszyna pamięci. Przedstawianie przeszłości Austrii w wybranych musicalach Michaela Kunzega*, poświęcona jest gatunkowi ciągle jeszcze słabo rozpoznanemu przez polskie badania teatralne. Na temat teatru rozrywkowego powstaje stosunkowo mało oryginalnych polskich prac badawczych, zwłaszcza musical nie cieszy się popularnością wśród historyków i badaczy teatru współczesnego. Tym samym rozprawa Marka Golonki wypełnia dotkliwą lukę, zwłaszcza że Autor proponuje interesującą perspektywę teoretyczną dla objaśnienia historii gatunku – zarówno u zarania jego dziejów w Stanach Zjednoczonych, w pierwszej połowie dwudziestego wieku, jak i po jego adaptacji w Europie w drugiej połowie wieku. Tą teoretyczną perspektywą, otwierającą w moim przekonaniu obiecujące pole rozważań, i w odniesieniu do historii gatunku jako takiego, i w odniesieniu do twórczości wybranych artystów czy poszczególnych tytułów a także siły ich oddziaływania we współczesnym świecie, jest perspektywa *memory studies*, studiów nad pamięcią. W świetle rozważań Marka Golonki musical rzeczywiście jawi się jako „maszyna pamięci”.

Ten pamięciowy wymiar gatunku Autor przedstawia odwołując się do twórczości jednego z najważniejszych artystów uprawiających musical w Austrii, Michaela Kunzega, skupiając się na dwóch wybranych tytułach, opowiadających o historii Austrii oraz skupiających się na ikonicznych postaciach z dziejów kultury austriackiej. Owe wybrane tytuły to *Elisabeth* z 1992 roku, poświęcona ostatniej cesarzowej Austrii, Elżbiecie Habsburg oraz poświęcony ikonicznemu austriackiemu kompozytorowi (a zarazem – zdaniem Marka Golonki – także prekursorowi musicalu) *Mozart!* z 1999 roku.

Praca podzielona jest na dwie części – historyczno-teoretyczną oraz analityczną. W tej pierwszej, Marek Golonka w interesujący sposób opowiada historię musicalu w Stanach Zjednoczonych i w Europie (pokazując na przykład jego dynamiczne relacje z takimi gatunkami jak wiedeńska operetka), a także prezentuje narzędzia teoretyczne wypracowane przez *memory studies* z jednej strony oraz – z drugiej strony – badaczy, adaptujących owe pamięciowe narzędzia w refleksji o teatrze (w szczególności Freddiego Rokema oraz Marvinna Carlsona, autora książki pod znanym tytułem *The haunted stage. Theatre as memory machine* – Nawiedzona scena. Teatr jako maszyna pamięci). W tej części Autor prezentuje także szerokie historyczne spojrzenie na dzieje imperium habsburskiego oraz Austrię jako główną spadkobierczynię habsburskiej tradycji. Zastanawia się także nad specyfiką austriackiej pamięci zbiorowej. To szerokie historyczne tło, w interesujący sposób sproblematyzowane, znakomicie pracuje w części analitycznej, w której Marek Golonka bardzo szczegółowo i ze znanostwem analizuje i interpretuje różne wersje libretta obu musicali Kunzgo, rozwiązania muzyczne, scenograficzne czy detale poszczególnych inscenizacji.

Praca jest wymyślona i napisana z rozmachem i talentem. Autor bazuje na obszernym zestawie źródeł. Pracuje ze filmowanymi wersjami obu musicali, notatkami z obejrzanych kilkakrotnie spektakli (w różnych miejscach i różnych inscenizacjach), różnymi drukowanymi wersjami tekstów obu musicali, materiałami prasowymi i recenzjami; odwołuje się także do przeprowadzonych przez siebie rozmów z artystami. Dzięki wybranej teoretycznej ramie przedstawia ciekawą interpretację tak obu wybranych przez siebie musicali Kunzgo, jak ich dziejów scenicznych. Prezentuje w moim przekonaniu dojrzały warsztat badacza teatru muzycznego i kultury popularnej, ale i historyka kultury o szerokich horyzontach, który wybiera ciekawe i niebanalne pole badawcze jakim jest teatr popularny, by stawiać śmiało tezy dotyczące funkcjonowania mechanizmów pamięci zbiorowej.

Z całym przekonaniem wnioskuję o dopuszczenie mgr. Marka Golonki do dalszych etapów postępowania doktorskiego.

Andrzej Ciągły